

Cezariusz Kalinowski

Towarzystwo Przyjaciół Legionowa

czarekkalinowski@interia.pl

ROK ALINY I CZESŁAWA CENTKIEWICZÓW W LEGIONOWIE

Uchwałą Rady Miasta Legionowa z dnia 25 stycznia 2012 r., rok 2012 został uznany Rokiem Aliny i Czesława Centkiewiczów. Podjęto również uchwałę upoważniającą Prezydenta Miasta Legionowo do wystąpienia z inicjatywą nawiązania stosunków partnerskich z miastem Tromsø w Norwegii. Rada podjęła te uchwały na wniosek Towarzystwa Przyjaciół Legionowa i Muzeum Historycznego w Legionowie.

Skąd takie zainteresowanie osobami Aliny i Czesława Centkiewiczów?

Konferencja Dyrektorów Międzynarodowej Organizacji Meteorologicznej zwołana we wrześniu 1929 roku w Kopenhadze postanowiła zorganizować Drugi Międzynarodowy Rok Polarny 1932/33. Program prac tego Roku Polarnego obejmował m.in. magnetyzm i elektryczność ziemską, obserwacje zorzy polarnej, meteorologię, aerologię. Badania te miały duży praktyczny wpływ na prognozowanie pogody, co było niezmiernie ważne dla nawigacji morskiej, rolnictwa i lotnictwa.

Polska Komisja Narodowa Roku Polarnego powierzyła zorganizowanie polskiej stacji obserwacyjnej dr inż. Janowi Lugeonowi, dyrektorowi Państwowego Instytutu Meteorologicznego. Stację postanowiono zlokalizować na Wyspie Niedźwiedziej na Oceanie Lodowatym. W skład ekspedycji weszli: inż. Czesław Centkiewicz (kierownictwo ogólne, atmoradiografy, elektryczność atmosferyczna), Władysław Łysakowski (obserwacje magnetyczne) i Stanisław Siedlecki (obserwacje meteorologiczne).

Dnia 12 lipca 1932 r. o godz. 5 rano dwa ciężarowe samochody i 10 ludzi transportowało wyposażenie ekspedycji z Obserwatorium Aerologicznego na stację kolejową Legionowo (ówczesna Jabłonna) i załadowało w dwa wagony towarowe. Z ładunkiem pojechał do Gdyni Władysław Łysakowski. Trasę z Legionowa do Gdyni pokonał on w budce hamulcowego, ponieważ Urząd Celny zaplombował wagony już w Legionowie. W ten sposób Legionowo znalazło się na szlaku polarnym...

W roku 2012 minęła 80. rocznica I Polskiej Wyprawy Polarnej organizowanej w ramach II Międzynarodowego Roku Polarnego 1932/33. Towarzystwo Przyjaciół Legionowa wystąpiło do władz miasta i powiatu z inicjatywą zorganizowania uroczystych obchodów tej rocznicy. Starosta legionowski Jan Grabiec, prezydent miasta Legionowa Roman Smogorzewski i przewodniczący Rady Miejskiej Janusz Klejment poparli naszą inicjatywę i zaproponowany plan obchodów i ewentualnych partnerów do współpracy przy organizacji obchodów. Powołano Komitet Organizacyjny w skład którego, oprócz inicjatorów t.j. Towarzystwa Przyjaciół Legionowa m.in. weszli przedstawiciele władz powiatu i miasta, Muzeum Historycznego w Legionowie, Miejskiego Ośrodka Kultury, Miejskiej i Powiatowej Biblioteki. Zarząd Towarzystwa Przyjaciół Legionowa uważał, że rocznica powinna mieć zasięg ogólnopolski, ponieważ wyprawa polarna, która wyruszyła z naszego miasta, była wydarzeniem międzynarodowym. W tytule książki Cz. Centkiewicza "Wyspa mgieł i wichrów" autor używa sformułowania "Pierwsza Polska Ekspedycja Narodowa Roku

Polarnego 1932/33". W słowie wstępnym do tej książki dr inż. Jan Lugeon napisał: "Pierwsza Polska Wyprawa Polarna powinna być zapisana złotymi literami w księdze naukowych badań ludzkości".

Wśród wytypowanych partnerów do współpracy przy organizacji obchodów znaleźli się m.in. Temenużka Wdowczyk – spadkobierczyni spuścizny literackiej Aliny i Czesława Centkiewiczów, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie, dawniej PIM PIHM – organizator wyprawy w 1932 r., Komitet Badań Polarnych Polskiej Akademii Nauk, Ambasada Norwegii- Wyspa Niedźwiedzia należy do Norwegii, Związek Literatów Polskich. Próby nawiązania kontaktów z potencjalnymi partnerami były na ogół uwieńczone sukcesami, tylko Związek Literatów Polskich na naszą propozycję współpracy zawartą w piśmie z dnia 15 lutego 2012 r. po prostu nie odpowiedział. Czesław Centkiewicz był wiceprezesem ZLP.

W sierpniu 2011 r. zostałem zaproszony na spotkanie dyrektorów legionowskich szkół, na którym przedstawiłem ogólny zarys możliwej współpracy z oświatą. Zależało nam na dotarciu z wiedzą o Centkiewiczach do młodzieży. W wyniku tej narady w ciągu miesiąca powstał program imprez edukacyjno-wychowawczych związanych z Aliną i Czesławem Centkiewiczami. Program ten został wdrożony, co uważam za bardzo duży sukces – brawa dla młodzieży i pracowników oświaty. W ramach tego programu organizowane były konkursy plastyczne, literackie, czytanie utworów Centkiewiczów w klasach. Zorganizowano międzyszkolny konkurs „80-lecie pierwszej polskiej wyprawy polarnej” wykonywano tematyczne gazetki szkolne. W tygodniku „To i Owo” przez kilka tygodni ukazywały się pytania konkursowe opracowane przez p. Jolantę Załączny, dotyczące twórczości A. i Cz. Centkiewiczów

Towarzystwo Przyjaciół Legionowa postanowiło wydać reprint książki Czesława Centkiewicza "Wyspa mgieł i wichrów", która jest opowieścią o I Polskiej Wyprawie Polarnej na Wyspę Niedźwiedzią. Zamierzenie to zostało zrealizowane dzięki finansowemu wsparciu przez prezydenta miasta Legionowo Romana Smogorzewskiego. Książka ta wydana w nakładzie 1000 egz. trafiła m.in. do legionowskich bibliotek szkolnych, Miejskiej i Powiatowej Biblioteki i jej filii, bibliotek gminnych, parafialnych, Centrum Szkolenia Policji, Domu Kombatanta, a także do bibliotek w całym kraju, zgodnie z urzędowym rozdzielnikiem. W maju 2012 r. w Sali Widowiskowej Ratusza odbyła się uroczysta promocja tej książki. W programie odbyła się prezentacja wybranych fragmentów książki w wykonaniu p. Walentyny Janiszewskiej, inscenizacja fragmentów prozy Centkiewiczów w wykonaniu uczniów ze Szkoły Podstawowej №3. O osobistych kontaktach z pp. Centkiewiczami opowiadała p. Temenużka Wdowczyk i p. Maciej Zalewski. Jacek Szczepański, dyr. Muzeum Historycznego w Legionowie opowiedział o związkach tych znakomitych pisarzy i polarników z Legionowem. Laureaci konkursów poświęconych Centkiewiczom, organizowanych przez szkoły i redakcję tygodnika "To i Owo" zostali zaproszeni na promocję książki, gdzie wręczono im nagrody. W przerwach między wystąpieniami umilała obecnym czas orkiestra Dixie Warsaw Jazzmen.

W wyniku rozmów prowadzonych z przedstawicielami Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (dawniej PIM, PIHM) czyli instytucji która organizowała wyprawę, we wrześniu 2012 r. na budynku Ośrodka Aerologii IMGW w Legionowie zawiśnie tablica upamiętniająca postać Czesława Centkiewicza, kierownika tej wyprawy. Dla uświetnienia jubileuszu 80-lecia Towarzystwo Przyjaciół Legionowa wraz z prezydentem miasta

Legionowa Romanem Smogorzewskim zwróciło się do marszałka Województwa Mazowieckiego Adama Struzika oraz do dyr. TVP Historia Tadeusza Doroszuka z prośbą o objęcie patronatem naszych uroczystości. Prośby te zostały załatwione pozytywnie.

Duże zrozumienie dla inicjatywy i działań Towarzystwa Przyjaciół Legionowa wykazał przewodniczący Komitetu Badań Polarnych Polskiej Akademii Nauk prof. Jacek Jania, deklarując udział Komitetu w obchodach jubileuszowych.

Spotkania związane z upamiętnieniem rocznicy odbywały się nie tylko w Legionowie. Można tu przytoczyć spotkanie z młodzieżą w Łajskach, zorganizowane przez lokalne władze połączone z krótką prelekcją na temat Roku Aliny i Czesława Centkiewiczów. Na spotkaniu wystąpiła również p. Julita Biszczuk-Jakubowska z Ośrodka Aerologii IMGW w Legionowie, uczestniczka wyprawy na Antarktydę, przedstawiając slajdy z tego pobytu. Perelką na tym spotkaniu była inscenizacja wywiadu z A. i Cz. Centkiewiczami w wykonaniu młodych szkolnych aktorów. Grali wspaniale! Wywiad był zainspirowany książką członka Towarzystwa Przyjaciół Legionowa Antoniego Lewandowskiego *"Legionowo. Ludzie i wydarzenia"*, w której opisuje swoje spotkanie z Centkiewiczami. Muzeum Historyczne w Legionowie organizowało spotkania tematyczne dla młodzieży poświęcone jubileuszowi. W V tomie Rocznika Legionowskiego znajdują się artykuły o wyprawie polarnej i osobach Aliny i Czesława Centkiewiczach. 26 września 2012r. odbyła się uroczysta sesja Rady Miejskiej Legionowa na której Alinie i Czesławowi Centkiewiczom nadano tytuły Honorowych Obywateli Legionowa oraz nastąpiło odsłonięcie wspomnianej wcześniej tablicy na budynku Ośrodka Aerologii IMGW w Legionowie.

W dniu 29 września w sali widowiskowej Ratusza odbyła się konferencja popularno-naukowa organizowana wraz z Komitetem Badań Polarnych PAN.

Pierwsza Polska Wyprawa Polarna 1932/33 była ważnym wydarzeniem w historii młodego miasta, jakim jest Legionowo. Również działalność literacka Aliny i Czesława Centkiewiczów jest cennym wkładem do tej historii. Mamy nadzieję, że dzięki inicjatywie Towarzystwa Przyjaciół Legionowa i wsparciu władz i wielu działaczy samorządowych, wiedza o Alinie i Czesławie Centkiewiczach, znakomitych pisarzach i polarnikach, szerzej dotarła do mieszkańców miasta i całego regionu, w szczególności do młodzieży, dając im powód do dumy z przynależności do naszej małej Ojczyzny.